

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ THUÝ

**MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM NỔI BẬT TRONG SÁNG TÁC
CỦA Y ĐIÊNG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NGỮ VĂN

THÁI NGUYÊN, NĂM 2012

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ THUÝ

**MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM NỔI BẬT TRONG SÁNG TÁC
CỦA Y ĐIÊNG**

CHUYÊN NGÀNH: VĂN HỌC VIỆT NAM
MÃ SỐ: 60.22.34

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NGỮ VĂN

Người hướng dẫn khoa học: PGS - TS. Nguyễn Đức Hạnh

THÁI NGUYÊN, NĂM 2012

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của cá nhân tôi. Các nội dung nêu trong Luận văn là kết quả làm việc của tôi và chưa được công bố trong bất cứ một công trình nào khác.

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Thuý

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo, cán bộ khoa Ngữ văn, phòng Quản lý và Đào tạo sau đại học trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên đã tạo điều kiện cho tôi học tập.

Đặc biệt, tôi xin trân trọng cảm ơn PGS - TS. Nguyễn Đức Hạnh, người trong suốt thời gian qua đã tận tình giúp đỡ và động viên rất nhiều để tôi có thể hoàn thành Luận văn này.

Lời cuối cùng, tôi xin cảm ơn những người thân, bạn bè đã động viên, khuyến khích tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu.

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Thuý

MỤC LỤC

Trang bìa phụ	
Lời cảm ơn	
Lời cam đoan	
Mục lục.....	i
PHẦN MỞ ĐẦU	1
PHẦN NỘI DUNG	7
Chương 1. SÁNG TÁC CỦA Y ĐIÊNG VÀ MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ	
LUẬN LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI.....	7
1.1. Vài nét về văn xuôi miền núi thế kỉ XX	7
1.1.1. Văn xuôi miền núi đang có sự mở rộng đề tài, chủ đề, tuy chưa thực phong phú.....	7
1.1.2. Sự phát triển của đội ngũ tác giả.....	8
1.1.3. Giá trị nội dung và nghệ thuật	11
1.1.4. Vài nét khái quát về văn học Tây Nguyên.....	12
1.2. Cuộc đời và sự nghiệp sáng tác của nhà văn Y Điêng.....	14
1.2.1 Cuộc đời của nhà văn Y Điêng	14
1.2.2 Tác phẩm và giải thưởng	16
1.3. Hình tượng con người Tây Nguyên trong sáng tác của Y Điêng	17
1.3.1. Hình tượng con người Tây Nguyên anh hùng	17
1.3.2 Hình tượng con người Tây Nguyên nhân hậu, thủy chung, tình nghĩa	18
1.3.3. Hình tượng con người Tây Nguyên mộc mạc, ít nói và thường bộc lộ tâm trạng cùng tính cách qua những hành động quyết liệt	21
1.3.4. Hình tượng con người Tây Nguyên với tư chất nghệ sĩ	23
1.4. Quan niệm nghệ thuật về hiện thực và con người trong sáng tác Y Điêng	24

Chương 2. BỨC TRANH HIỆN THỰC ĐỜI SỐNG VÀ CON NGƯỜI TÂY NGUYÊN TRONG SÁNG TÁC CỦA Y ĐIÊNG.....	28
2.1. Bức tranh hiện thực Tây Nguyên với xung đột lịch sử dân tộc và in đậm bản sắc văn hóa Tây Nguyên	28
2.1.1. Bức tranh hiện thực Tây Nguyên với xung đột lịch sử dân tộc sâu sắc	28
2.1.2. Bản sắc văn hóa Tây Nguyên trong sáng tác của Y Điêng.....	33
2.2. Thế giới nhân vật trong sáng tác của Y Điêng.....	38
2.2.1. Kiểu nhân vật anh hùng được miêu tả với vẻ đẹp khỏe khoắn dữ dội	39
2.2.2. Kiểu nhân vật nhỏ bé, có số phận bất hạnh	43
2.2.3. Kiểu nhân vật phản diện, tiêu cực tha hóa.....	46
Chương 3 MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM NỔI BẬT VỀ NGHỆ THUẬT TRẦN THUẬT TRONG CÁC SÁNG TÁC CỦA Y ĐIÊNG.....	49
3.1. Nghệ thuật miêu tả nhân vật trong sáng tác của Y Điêng.....	49
3.1.1. Miêu tả nhân vật qua ngoại hình.....	49
3.1.2. Miêu tả nhân vật qua hành động, ngôn ngữ.....	55
3.1.3. Miêu tả nhân vật qua tái hiện đời sống nội tâm.....	57
3.2. Kết cấu phân tuyến – đối lập.....	60
3.3. Không gian và thời gian nghệ thuật	62
3.3.1. Không gian nghệ thuật.....	63
3.3.2. Thời gian nghệ thuật	70
3.4. Ngôn ngữ nghệ thuật trong sáng tác Y Điêng.....	77
3.4.1. Các biện pháp tu từ	77
3.4.2. Ngôn ngữ đối thoại và độc thoại.....	82
3.5. Giọng điệu	85

3.5.1. Giọng điệu chủ đạo là giọng điệu ngưỡng mộ, ngợi ca Đảng – Cách mạng và người anh hùng	85
3.5.2. Giọng điệu cảm thương, xót xa giành cho những con người Tây Nguyên bị áp bức bóc lột.....	87
3.5.3. Giọng điệu căm thù, tố cáo tội ác của thực dân đế quốc và bè lũ tay sai	90
KẾT LUẬN	92
TÀI LIỆU THAM KHẢO	95

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1. Từ thập kỷ 70 của thế kỷ XX, trên nhiều kênh thông tin khác nhau đã xuất hiện nhiều bài viết, công trình nghiên cứu về văn học dân tộc thiểu số nói chung, văn xuôi các dân tộc thiểu số nói riêng. Các công trình, bài viết đã quan tâm đến tiến trình phát triển, vấn đề tiếng nói, chữ viết, bản sắc dân tộc, đời ngũ tác giả... có thể nói là mọi khía cạnh của mảng văn xuôi các dân tộc thiểu số. Tiêu biểu như: *Văn xuôi miền núi, một thắng lợi mới trong văn học các dân tộc thiểu số* (1972) của Vũ Minh Tâm; *Sự hình thành văn xuôi* (trong cuốn *40 năm văn hóa nghệ thuật các dân tộc thiểu số Việt Nam 1945 – 1985*) của Phong Lê; *Văn học và miền núi* (2000) của Lâm Tiến; *Tuyển tập văn xuôi dân tộc và miền núi thế kỉ XX* (2000) – Nhiều tác giả; *Văn học nghệ thuật các dân tộc thiểu số thời kì đổi mới* (2007) của Hội Văn học nghệ thuật các dân tộc thiểu số Việt Nam; *Triều Ân – tác giả, tác phẩm và dư luận* (2008) của Hồng Thanh... Nhìn chung, các công trình, bài viết kể trên đã phác thảo được bức tranh về văn xuôi các dân tộc thiểu số Việt Nam nhưng vẫn chưa thật sự bao quát đầy đủ và nhiều chỗ còn chung chung, đơn giản. Bởi vậy, có thể khẳng định rằng, so với mảng văn xuôi viết về miền núi của các tác giả người Kinh, văn xuôi các dân tộc thiểu số chưa thu hút được sự quan tâm đúng mức cùng những nghiên cứu có chiều sâu học thuật từ phía các nhà nghiên cứu, phê bình văn học. Phong Lê khẳng định: "Thành tựu của văn xuôi miền núi đã được xác định ở cố gắng của người viết nhằm đi sâu nắm bắt cho được những nét riêng trong cảnh sắc sinh hoạt, trong nét dáng tâm lý và ngôn ngữ con người - những nét hằn chỉ là người viết dân tộc mới có khả năng làm ánh lên được" [25]

Văn xuôi Tây Nguyên nói riêng và văn học của các tác giả dân tộc thiểu số nói chung vừa là một bộ phận hợp thành vừa đóng góp lớn lao cho thành tựu chung của văn học các dân tộc thiểu số Việt Nam. Nhưng việc nghiên cứu, đánh giá thành tựu và hạn chế của bộ phận văn học này chưa nhiều, cũng chưa tương xứng với tầm vóc của nó. Ngoài việc nghiên cứu một số tác giả tiêu biểu của nền văn học thiểu số Việt Nam như sáng tác của Cao Duy Sơn, thơ của Y Phương, tiểu thuyết của Mạc Phi, thơ của Nông Quốc Chấn, Nông Minh Châu và Bàn Tài Đoàn... Rất nhiều tác

giả người dân tộc thiểu số chưa được hoặc ít được đề cập đến mà sáng tác của Y Diêng là một minh chứng cho điều đó. Thực hiện đề tài này, chúng tôi mong muốn phân nào khắc phục những khuyết điểm ấy.

1.2. Văn học địa phương là tiền đề, là nền móng góp phần tạo nên thành tựu trung cho nền văn học Việt Nam hiện đại. Nhưng những tác giả xuất sắc của văn học địa phương, đặc biệt là các tác giả vùng sâu, vùng xa vẫn ít nhiều bị bỏ sót trong nghiên cứu và phê bình văn học, dù học đã âm thầm suốt đời sáng tác, cống hiến cho thành tựu chung của nền văn học nước nhà. Y Diêng là một tác giả xuất sắc của văn học Tây Nguyên. Tác phẩm của ông bám sát và mang hơi thở nóng hổi của từng chặng đường cách mạng Việt Nam qua các giai đoạn tiêu biểu: Kháng chiến chống Pháp, Mĩ với những tác phẩm như: *Em chờ bộ đội Awa Hồ*, *Ông già K Rao*, *Đ'rai H Linh đi về phía sáng*, *Chuyện trên bờ sông Hinh....*; Công cuộc xây dựng Chủ nghĩa Xã hội với tác phẩm *Người buôn Tría....* Ông đã nhận rất nhiều giải thưởng văn học của Trung ương và địa phương. Nhưng đến nay chưa có công trình hay bài báo nào tìm hiểu toàn diện và sâu sắc sáng tác của Y Diêng. Đề tài của chúng tôi muốn thông qua việc khảo sát, đánh giá các tác phẩm của Y Diêng để nhận diện, khẳng định thành tựu đóng góp cũng như hạn chế trong sáng tác của nhà văn này. Từ đó, chúng tôi muốn góp phần khẳng định vị trí và đóng góp của văn xuôi Tây Nguyên vào thành tựu của văn học Việt Nam hiện đại.

1.3. Văn học địa phương đã được đưa vào giảng dạy trong trường phổ thông ở các cấp học, nhưng việc thiếu giáo trình giảng dạy thống nhất cho việc giảng dạy văn học địa phương ở từng tỉnh (trong đó có các tỉnh thuộc vùng văn hóa Tây Nguyên) là một thực tế đáng buồn đã và đang xảy ra. Qua việc thực hiện đề tài này, chúng tôi mong muốn, đóng góp một tư liệu tham khảo bổ ích cho những ai quan tâm đến công tác dạy và học phần văn học địa phương ở các tỉnh Tây Nguyên trong nhà trường.

2. Lịch sử vấn đề

Đã có một số bài báo, bài viết nghiên cứu một cách khái quát toàn bộ quá trình sáng tác cũng như nghiên cứu một số đặc sắc về phương diện nội dung và nghệ thuật trong tác phẩm của Y Diêng. Nhưng cho đến nay, chưa có một công trình khoa học nào đi sâu vào nghiên cứu toàn bộ sáng tác của ông một cách có hệ thống. Hầu hết các bài viết mới chỉ rất sơ lược, mang tính điểm xuyết sơ bộ sáng tác của ông.

Trước hết đó là những bài viết mang tính giới thiệu khái quát về sáng tác của nhà văn Y Điêng

Tác giả Nguyễn Thị Thu Trang trong *Sách văn học Phú Yên thế kỉ XX* đã có bài viết khái quát về tác giả Y Điêng cũng như văn phong của ông. Y Điêng là một trong những tác giả trụ cột của văn xuôi Phú Yên, tập trung cho đề tài về đồng bào dân tộc miền núi. Sự giao thoa về văn hóa giữa các vùng miền, các dân tộc khiến cho Y Điêng, nhà văn của núi rừng Tây Nguyên tiếp nhận được “tinh thần hiện đại của văn học mà vẫn giữ được màu sắc riêng trong cách diễn đạt, cảm nhận của dân tộc mình. Yếu tố thực luôn được đan xen trong cái kì ảo của các huyền thoại vốn rất giàu có ở một vùng còn hoang sơ mà hùng vĩ” [44]. Trong đội ngũ những nhà văn hiện đại, Y Điêng nổi bật ở tư cách là một đại diện ưu tú của khu vực miền Trung, Tây Nguyên. Tác phẩm của ông là sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa những vẻ đẹp truyền thống của dân tộc và tinh thần hiện đại của văn học trong việc thể hiện, phản ánh hiện thực cuộc sống và con người Tây Nguyên.

Trong bài viết *Y Điêng – bậc trưởng lão của dòng văn học miền núi Phú Yên*, tác giả Bằng Tín cũng đã đưa ra những nhận xét khái quát về sáng tác của ông “Tùng trang, từng trang viết của Y Điêng thấm đẫm tình yêu thiết tha, sâu nặng với mảnh đất, con sông quê hương làm xúc động người đọc ” [43]. Qua đó, tác giả khẳng định tình yêu quê hương, lòng tự hào dân tộc thể hiện trong những sáng tác của Y Điêng.

Với *Một ánh núi Y Điêng*, tác giả Triệu Lam Châu cũng đã nhận định “Đọc truyện, đọc thơ của Y Điêng tôi thấy hiện lên biết bao là ánh núi. Ánh núi hiện lên từ tiếng cồng chiêng âm vang cả núi rừng và lòng người. Ánh núi long lanh hiện lên từ ánh mắt nao lòng của người con gái Ê đê khi trao chiếc cong cho người yêu. Ánh núi hiện lên từ dòng Sông Hinh thăm sâu huyền thoại buôn làng cùng những bản trường ca ngân nga suốt đêm thâu...” [13]

Như vậy, các tác giả mới chỉ đưa ra những nhận định mang tính chất khái quát nhất về sáng tác của nhà văn về một khía cạnh, đặc điểm nào đó chứ chưa đi sâu vào phân tích, tìm hiểu sâu sắc về những biểu hiện đó trong các tác phẩm của ông.